

Bang voor de grote boze robot

Gert Peersman (column verschenen in De Standaard op 2/5/2017)

Als ik over de noodzaak van langere loopbanen doceer, krijg ik vaak de reactie dat ik als professor makkelijk praten heb. Professoren moeten geen zware fysieke arbeid verrichten en kunnen er gerust enkele jaartjes bijdoen. Als ik daarentegen over de gevolgen van robotisering en digitalisering doceer, krijg ik meer sympathie. Compassie zelfs. Als er een beroepsgroep is die door de digitalisering dreigt te verdwijnen, dan zijn het immers professoren. Door de digitalisering kunnen lessen opgenomen worden. Studenten kunnen die lessen overal online bekijken, wanneer en zo vaak ze willen. Bedenk daar nog wat handige online educatieve tools bij, en het is een kwestie van tijd vooraleer een handvol Amerikaanse topuniversiteiten met de beste professoren de hele wereld van online lessen voorzien en overal diploma's uitreiken. Op een dag zal UGent de deuren moeten sluiten en sta ik op straat. Les geven over robotisering zal niet meer nodig zijn. Dat kunnen we dan online bekijken.

Geen paniek, ik ben mij hier al volledig op aan het voorbereiden. Wie zullen immers de eigenaars van de robots zijn? Dat zullen voornamelijk gepensioneerden zijn die tijdens hun loopbaan een kapitaaltje bijeen hebben gespaard. Zij zullen met de robotwinsten op hun beurt meer kunnen spenderen aan behoeften zoals ouderenzorg. De dag dat ik door de digitalisering mijn job verlies, ga ik in bejaardenhuizen met gepensioneerden een kaartje leggen en een praatje maken. Met de riante robotwinsten zullen zij mij voor dit gezelschap een mooi loon kunnen betalen. Het is dus enkel een kwestie van nu al regelmatig te kaarten zodat ik het goed in de vingers heb en probleemloos de omschakeling kan maken als mijn alma mater de deuren sluit.

Er circuleren te veel doemscenario's over robotisering en digitalisering. Iedere robot die een werknemer vervangt, creëert extra koopkracht. Er moet aan de werknemer geen loon meer betaald worden, waardoor bedrijfseigenaars meer winst maken. De werknemers die met robots kunnen werken, zullen hogere lonen krijgen, en de consumenten zullen minder moeten betalen voor producten. Zolang er behoeften zijn, zal de extra koopkracht nieuwe jobs creëren en zal er nooit een structureel banentekort zijn. Op het eind van de rit zijn er evenveel mensen aan de slag en worden er meer behoeften vervuld. De welvaart neemt toe.

We hebben de robotisering zelfs broodnodig om uitdagingen zoals de vergrijzing op te vangen. Voorwaarde is wel dat mensen die hun job verliezen de nodige vaardigheden hebben om de nieuwe banen in te vullen. Training en levenslang leren zijn cruciaal. Het is belangrijk dat zowel de werknemers, de werkgevers als de overheid hierop inzetten. Opnieuw is er geen reden tot paniek. We hebben misschien niet die indruk, maar uit metingen blijkt dat de technologische vooruitgang momenteel trager verloopt dan in het verleden.

Waar we meer van moeten wakker liggen, is dat de extra welvaart weleens zeer ongelijk verdeeld zou kunnen zijn. Wie niet kan omschakelen naar een nieuwe job, verliest. Bepaalde arbeidsmarktsegmenten dreigen te verzadigen met een overaanbod van werknemers, waardoor de lonen er zullen dalen. Het herverdelen van de robotwelvaart wordt een van de grootste uitdagingen.

Sommigen pleiten ervoor om de winsten van robotisering te herverdelen met vermogensbelastingen, maar houden geen rekening met de economische dynamiek die door de robotisering op gang zal komen. Zolang robots voor de eigenaars extra winsten opleveren, zullen er robots bijkomen. Hoe meer robots er bijkomen, hoe lager de productiviteit per robot. Ze zullen bij wijze van spreken over elkaars voeten beginnen te struikelen. De concurrentie tussen bedrijven die met robots werken zal ook toenemen, waardoor hun prijzen en winstmarges na verloop van tijd zullen dalen. Er zullen robots bijkomen totdat het rendement per robot en geïnvesteerde euro weer genormaliseerd is naar het

huidige niveau. Het is dus lang niet zeker dat de roboteigenaars de meerwaarde zullen opstrijken en dus meer belast moeten worden. De grootste winnaars zullen de consumenten zijn, en vooral de werknemers die met robots kunnen werken. Door hun unieke kwalificaties en de grote hoeveelheid robots die gemaakt, bediend en onderhouden moeten worden, kunnen zij aanzienlijke loonsverhogingen onderhandelen en de meerwaarde van de robotisering en digitalisering naar zich toe trekken. Zo is het met technologische vooruitgang in het verleden ook altijd gegaan. Misschien dan toch maar niet in mijn kaarterscapaciteiten investeren. Beter leren hoe ik een robot moet soigneren.